

Waldemar Cisło

"Wokół koncepcji inkulturacji", Jarosław Różański, Warszawa 2008 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 47/1, 174-176

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jarosław Róžański OMI, *Wokół koncepcji inkulturacji*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2008, ss. 280.

Kościół będąc z natury swojej misyjny od samego początku swojego istnienia był konfrontowany z różnymi kulturami w obrębie których głosił Ewangelię. Ks. Jarosław Róžański podjął się bardzo trudnego zadania przeprowadzenia czytelnika przez ogromne kompleksy tematyczne – kulturę i proces wcielania w nią Ewangelii.

Już sama próba podania definicji, czym jest kultura pokazuje z jak szerokim zagadnieniem mamy do czynienia¹, jak różnie interpretowanym. Autor ułatwiając zadanie czytelnikowi, przeprowadza uporządkowanie pokazując jednocześnie, które koncepcje najbardziej odpowiadają naukom teologicznym. Ks. Róžański bardzo dobrze osadza swoją pracę w nauczaniu Kościoła, o czy będzie jeszcze mowa, odwołując się do dokumentów Kościoła².

Przed równie trudnym zadaniem, jak przy próbie podania definicji kultury, staje badacz, starając się ogarnąć fenomen religii. Autor odwołuje się tutaj do opracowań tego zagadnienia dokonanych przez siostrę Zdybicką, brakuje jedynie poszerzenia tej perspektywy jakiej dokonał inny reprezentujący KUL naukowiec, ks. M. Rusecki³.

W bardzo syntetyczny sposób autor ukazuje, na tle dyskusji o akomodacji i adaptacji, proces pojawienia się w określeń bardziej odpowiadającym naukom teologicznym. Wspomniane wcześniej, mocne oparcie prowadzonego wywodu, na nauczaniu Kościoła, odnajdujemy w wydobyciu z encykliki *Redemptoris missio*, Jana Pawła II, pojmowania przez niego pojęcia inkulturacji⁴. W bardzo przejrzysty sposób czytelnik zostaje zapoznany z teologicznymi podstawami inkulturacji. Rys chrystologiczny od wcielenia poprzez Misterium Paschalne po nakaz misyjny ukazuje nam uniwersalizm misji Jezusa widoczny już w Jego ziemskim nauczaniu a wyraźnie potwierdzony po zmartwychwstaniu.

W oparciu o Dekret o działalności misyjnej Kościoła Soboru Watykańskiego II, autor ukazuje nam pneumatologiczny rys inkulturacji. To z w cudownej interwencji Ducha Świętego odnajdujemy wzór dla dzisiejszego pojmowania inkulturacji. Godnym podkreślenia jest przywołanie przez autora, w kontekście jakże częstych dyskusji na ten temat, wypowiedzi Jana Pawła II na temat formuły św. Cypriana *extra Ecclesiam nulla salus*, zaproponowanej przez papieża – *sine Ecclesia nulla salus*, która posługując się obrazem Kościoła jako sakramentu uka-

¹ Por. J. Róžański, *Wokół koncepcji inkulturacji*, Warszawa 2008, s.11-15.

² Tamże, s.15-16.

³ Tenże, *Traktat o religii*, Warszawa 2007.

⁴ Por. J. Róžański, *Wokół koncepcji inkulturacji*, Warszawa 2008, s.32 i n.

zując powszechność jego misji. Zagadnienie to rozwinięte zostało poprzez ukazanie rozumienia tego pojęcia przez Sobór Watykański II⁵.

W oparciu o bogate, choć nie zawsze łatwe doświadczenia Kościoła, wskazuje autor na główne dziedziny inkulturacji, podkreślając co jawi się jako niezmiennie, w kontekście nie zawsze merytorycznych dyskusji, poszanowanie dla innych kultur. Ks. Różański podkreśla wielki wkład Jana Pawła II w dowartościowanie poszczególnych kultur, wskazując na obecnego w nich Boga żyjącego w człowieku. Pismo Święte pokazuje nam właściwą drogę i sposób ewangelizowania przy zachowaniu szacunku dla rodzimych kultur.

Na tle dyskusji o roli Kościoła powszechnego i relacji do Kościołów lokalnych, czytelnik zostaje zapoznany owocem tej dyskusji wyrażającym się w istnieniu dwóch typów eklezjologii *odgórnej* i *oddolnej*, które w różny sposób ujmują zależność Kościołów lokalnych od Rzymu.

Nie umknęło również autorowi, w opinii piszącego niezmiernie aktualne zagadnienie a mianowicie, dialog z kulturą zsekularyzowaną. Autor pokazując otwarcie Jana Pawła II wyrażające się w powołaniu Papieskiej Rady ds. Kultury na to zagadnienie, brakuje może jedynie odniesienia do polskiego wkładu zaważalnego choćby w publikacjach abp J. Życińskiego, członka tejże rady.

Ks. Różański podejmuje w omawianej publikacji, szeroko dyskutowany problem dotyczący kondycji kościołów lokalnych a wyrażający się w liczbie wiernych, liczbie powołań lokalnych i ich formacji. Podjęcie tego zagadnienia jawi się jako szczególnie istotne, gdyż stajemy przed dylematem czy kłaść nacisk na jakość kształcenia duchowieństwa na miejscu, czy podejmować w dalszym ciągu nie zawsze efektywne kształcenie w europie. W tej dyskusji, co pokazuje autor, nie może również zostać pominięty aspekt różnych modeli formacji, nie zawsze tożsamy z europejskim. Oceniać to zagadnienie z perspektywy europejskiej, musimy, jako Kościół, w większym stopniu okazywać szacunek lokalnym społecznościom, poprzez akceptację ich odmiennej, co nie znaczy gorszej kultury. Książka Różański pokazuje również ogromną rolę siostr zakonnych i osób świeckich dla rozwoju kościołów lokalnych. Jedynie z perspektywy konkretnego miejsca możemy właściwie ocenić, jaką rolę w krajach gdzie brakuje kapłanów (np. Ameryka Łacińska) odgrywają siostry zakonne. Tam widać jak ważną rolę mają do spełnienia chociażby w kształtowaniu właściwej roli kobiety w rodzinie i społeczeństwie. Z perspektywy europejskiej również często niedoceniamy roli świeckich w kościele. W krajach gdzie brak kapłanów zauważamy jak wielką i ceną pracę wykonują świeccy. W ośrodkach gdzie kapłan dociera 2-3 razy w roku ich rola jest niezastąpiona w utrzymaniu życia duchowego parafii.

⁵ Tamże, s. 45–47.

Podobnie jak w Europie kościoły krajów misyjnych borykają się z podobnymi problemami. Dotyczy to np mediów. Kiedy widzimy jak wielkie problemy istnieją w Polsce ze zorganizowaniem ogólnopolskiej sieci czy może nas dziwić fakt, że podobne problemy mają diecezje w Afryce czy Ameryce Łacińskiej? Problemem, z którym borykają się wspólnoty porozumiewające się językami o małym zasięgu jest tłumaczenie Biblii czy innych ksiąg na języki rodzime⁶.

Syntetycznie pokazuje autor drogę jaką Dobra Nowina pokonała od Kościoła –Matki w Jerozolimie po takie kontynenty jak Ameryka Południowa czy Afryka. Jest to niezmiernie bogata a jednocześnie czasami trudna karta w dziejach Kościoła, poszukującego swojej drogi dotarcia do nowych kultur i narodów. Każdy kontynent i kraj, każda grupa etniczna była wyzwaniem dla pracujących tam misjonarzy. To olbrzymie dzieło Kościoła wiernego nakazowi misyjnemu Mistrza zostało przez autora ujęte syntetycznie a jednocześnie w sposób wyczerpujący. Ukazane jest ono na tle dokonujących się olbrzymich przemian w mentalności, polityce i gospodarce. Lektura niezwykle interesująca i konieczna dla każdego teologa, szczególnie w kontekście wielu nieporozumień i błędnych poglądów dotyczących działań misyjnych Kościoła.

Z punktu widzenia osób zajmujących się problematyką misji niezmiernie cenne okazuje się zebranie i usystematyzowanie dokumentów Kościoła na temat inkulturacji. Autor dokonuje podziału na dwie cezury czasowe. Dokumenty wydane przed Soborem Watykańskim II i po jego zakończeniu.

Już sama objętość tego fragmentu książki od strony 161 do 260 pozwala ocenić ogrom pracy autora. Dla czytelnika jest to doskonałą okazją do zapoznania się z kształtowaniem się stosunku Urzędu Nauczycielskiego do sprawy misji i zagadnienia inkulturacji.

Doceniając olbrzymi nakład pracy autora w zebraniu i uporządkowaniu wielu zagadnień, jakże ciągle aktualnych życiu Kościoła należy wyrazić wdzięczność, że do naszych rąk mogło trafić tak bogato oparte na źródłach i świadczące o ogromnej kompetencji autora dzieło.

Ks. Waldemar Cisto

Cezary Smuniewski, *Niewyczerpalne źródło świętości. Eschatologiczne ukierunkowanie adoracji w nauczaniu Jana Pawła II*, Kraków 2008, ss. 168.

Z inicjatywy Ośrodka Badań nad Myślą Jana Pawła II Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie oraz Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się” po-

⁶ Jednym z projektów jest Biblia dla dzieci, przetłumaczona na 153 języki świata oraz katechizm, wydawane przez Pomoc Kościołowi w Potrzebie od 1979 roku.